Heemkundekring Sankt-Tolbert Vaals

Nieuwsbrief Nummer 26 – November 2011

Verleden&Heden nr.13

Joos Beckers schrijft in het Vaalser Weekblad over deze uitgave: … "Een waar juweeltje!" werd her en der gefluisterd. Op de eerste plaats werd gedoeld op de luxe uitvoering in A4-formaat – met heel veel interessante foto's, vooral uit het verleden. Niet alleen van de kern Vaals, maar ook mooie kiekjes van Holset, Lemiers en Vijlen hebben een plek gekregen in het gloednieuwe Heden&Verleden – Sankt-Tolbert Vaals.

De mooie lay-out van het boek is verzorgd door Wino Winkens. Het geheel is gebundeld in een stevige omslag. Van luxueus- en geplastificeerd karton. Maar vooral de inhoud is interessant… De historici van Vaals hebben weer belangrijk werk verricht….
Dit belangrijke naslagwerk van de historici van Heemkundekring Sankt Tolbert Vaals is waarlijk een hebbedingetje, behoort beslist thuis op de boekenplank te staan van iedere inwoner van de gemeente Vaals en van alle Limburgensia verzamelaars. Helaas is nog maar een beperkt aantal boeken voor handen. Met andere woorden: zorg dat u er op tijd bij bent, op = op! Leden kunnen het boek kopen in het verenigingslokaal voor euro 12,50 en wel op elke woensdagmorgen tussen 10.00 – 12.00 uur. Niet leden kunnen het boek voor euro 14,50 kopen op de bekende verkooppunten in Vaals. Het jaarboek kan ook per post (met verzendkosten) bezorgd worden, via het secretariaat." … Lees hier de hele recensie (18-11-2011).

Herdruk

Jac Hintzen: *'Hoe schoolmeesters de klus klaarden'*. (€ 10,00)
'Arbeiterverein St. Paulus 1875-R.K. Werkliedenvereeniging Vaals-NKV Vaals.' (€ 10,00)

Beide boeken zijn verkrijgbaar via het secretariaat van Heemkundekring Sankt Tolbert (leo.junggeburt@planet.nl)
Afhalen kan natuurlijk ook: Óp Sankt Tolbert, Bloemendalstraat 11A Vaals.

Völser Plat

Het is gelukt een grote verzameling gedichten, verhalen, liedjes en rijmelarijen in het Völser Plat onder te brengen in een boek, dat de titel VÖLSER WEUËT EN TUUËN heeft meegekregen.

Het boek is samengesteld door Guus Erven en Jo Kern. Verkrijgbaar vanaf 26 november 2011 bij Tabakspeciaalzaak Staps-Sparla Vaals en Read Shop Vaals. Kost € 18,50.

Mailcontact:
Guus Erven: a.erven@kpnplanet.nl
Jo Kern: jwfkern@hotmail.com

Krantenbericht van 100 jaar geleden

“Smokkelaars. Dezer dagen kwam naar de ’s H. Ct. meldt, een auto uit Aken voor het grenskantoor in Vaals en moest gevisiteerd worden. De drie inzittenden sloegen op de vlucht en lieten hun auto in de steek, waaronder een vaatje met circa 200 liter spiritus bleek aangebracht te zijn. De reizigers hebben zich nog niet om hun auto aangemeld.” *(Utrechts Nieuwsblad 22-11-1911)*

Ook 100 jaar geleden

Toen verscheen het boek ‘Uit ons Krijtland’ (1911), het verslag van de reis die onderwijzer en natuurliefhebber Eli Heimans (Amsterdam) maakte door het Geuldal. Tussen 1900 en 1910 ontdekte hij langs de Geul bij Cottessen, waar hij zijn vakanties doorbracht, gesteente uit het carboon. Het zijn de oudste aardlagen die in Nederland aan het oppervlak komen. Lees ook: www.sankttolbert.nl/publicaties/persberichten/images_en_pdf/pdf.heimansgroeve.pdf

Kruisboog

Naar het voorbeeld van Wilhelm Tell hebben ook diverse Vaalsenaren in de eerste decennia van de 19e eeuw de boogschietsport beoefend. De heemkundekring ontving onlangs van de heer Peter Kohnen een prachtige kruisboog in bruikleen. Deze is afkomstig van de ‘Bogen-Schützen-Gesellschaft Wilhelm Tell’ en heeft een plaats gekregen in het verenigingsgebouw. *(Foto uit 1925: archief Dolf Baltus)*
In het archief zijn nog insignes van deze vereniging aanwezig. Verder is in een vitrinekast mooi koningszilver (Jos Becker 1900, Conrad Nieshen 1901, Wilh. Jos. Saive 1902) van de Hubertus-Bogen Schützen Gesellschaft Vaals uitgestald. Klaarblijkelijk hebben er dus twee boogschuttersverenigingen in Vaals bestaan, maar behalve het bovenstaande en enkele foto’s is hierover niet meer bekend bij de heemkundekring.

Nijswillerweg

Het is nu 75 jaar geleden (24 juli 1936) dat de nieuwe provinciale weg van Nijswiller via Baneheide naar Simpelveld werd geopend. Dat gebeurde in aanwezigheid van de gouverneur van Limburg mr. dr. W.G.A. van Somsbeek en vele genodigden en nieuwsgierigen.

Op de foto links is de aansluiting op de rijksweg Vaals-Maastricht (1825) te zien. Even verderop wordt gewerkt aan de brug over de Selzerbeek. Op de foto onder ziet men hoe de weg met de hand werd uitgegraven door het Nijswillerbos. Nergens is een graafmachine te zien. *(Bron: Tijdschrift De Bongard jrg. 2 nr. 3 sept/okt 2011, hkv Simpelveld-Bocholtz)*

Moresnet aan het Vrijthof

“Weet je wat het is met een grens?
Als je er ver vanaf woont dan lijkt die grens heel duidelijk
maar als je erlangs zit of erop zoals wij
dan is het een heel ander verhaal…
Ooit was het bekende drielandenpunt een vierlandenpunt. In het hart van de Euregio, tussen België, Nederland en Duitsland, lag ruim honderd jaar geleden een ‘vierde land’ met de vorm van een taartspie.
Voor het theaterproject MORESNET haalt theatergroep De Queeste inspiratie uit dit unieke grensgebied: speelbal van de geschiedenis, El Dorado voor opportunisten en charlatans, thuisland van utopieën, biotoop van het uiterst zeldzame gele zinkviooltje.” (Theater aan het Vrijthof Maastricht)
Het stuk ‘Moresnet’ is van 13 t/m 15 december (20.30 uur) te zien in Theater aan het Vrijthof in Maastricht. € 16,00.
Lees ook:
www.theateraanhetvrijthof.nl/nl/algemeen/voorstelling-automatisch.aspx?event=6618,
www.zuiderlucht.eu/plekken-der-herinnering-een-postzegellandje-zonder-postzegels/ en
www.moresnet.nl

Chinees in Lemiers

Jorina Bodelier uit Lemiers schreef een wetenschappelijke studie over de tonen in het Ripuarisch Lemieësjer Plat. Zij studeerde aan de universiteit van Amsterdam taalwetenschap. Voor haar masterscriptie heeft ze zich maandenlang verdiept in de toon en intonatie van het Lemierser dialect. In oktober jl. hield ze een lezing over haar bevindingen voor de heemkundevereniging De Auw Kapel van Lemiers (www.deauwkapel.nl). Zij toont wetenschappelijk aan dat de toonhoogte, aan hetzelfde woord, een geheel andere betekenis geeft. Als voorbeeld noemt ze “roas” (rosa) en een halve toon lager “roas” (roest); “naas” (nat) en korter “naas” (neus).
De studie (Engels) kunt u downloaden:
www.fon.hum.uva.nl/theses/JorinaBodelierMA2011.pdf
Een interview van Merel Visscher met Jorina Bodelier leest u onder:
www.sankttolbert.nl/publicaties/persberichten/images_en_pdf/Chinees%20in%20Lemiers.pdf

Ejiepte

Trudy Meijers-Scheffers vroeg onlangs waar de naam ‘Ejiepte’ vandaan kwam. Hiervoor zijn we te rade gegaan op de website van Philippe van Wersch en daar vonden we het volgende: “In het telefoonboek van Vaals uit 1915 stonden twee hotels. Het een, Grand Hotel, was van Jos van Wersch, de ander, Hotel Egypten, van Peter Emanuel van Wersch. (…) Van Hotel Egypten (uitspraak: Ekiepten, Duitse uitspraak) is alleen het gebouw over waarin het hotel was. Het is nu IJssalon Italia aan de Maastrichterlaan in Vaals. De naam komt van een boerderij daar vlakbij in de buurt. Hier woonden "donker getinte mensen". In die begin jaren van de 20ste eeuw waren "donker getinte mensen" zigeuners en zigeuners kwamen uit Egypte. Vandaar Hotel Egypten: naar de boerderij. Van dit hotel was Pieter van Wersch de huurder.” Op de zijkant van het pand is de reclame geschilderd. Uitvergroot staat er op : ‘Hotel-Restaurant

Egypten P. v. Wersch’. In de volksmond werd het perceel iets verderop (op het heuveltje waar nu restaurant Napoleon is gevestigd) Óp Ejiepte genoemd. Lees meer over de Vaalser Van Wersch Hotels en de familie van Wersch op
www.vanwersch.info/wetenswaardigheden/hotel%20egypten.html

Kapelaan Rothkrans

Geboren op 26 november 1911 in Nieuwenhagen. Hij volgde de priesteropleidingen te Rolduc en Roermond en werd in 1938 tot priester gewijd. Hij was kapelaan in Vaals van 1938-1946. In deze periode was hij van 5 december 1941 tot 24 maart 1942 gevangene van de Duitse bezetter in Maastricht. Vervolgens 14 dagen op reis via via naar Dachau (bij München). Was gevangene in Dachau van Goede Vrijdag 3 april 1942 tot 29 april 1945. Hierover schreef hij het boek 'Dachau hel en hemel'. (Dit is nog tweedehands verkrijgbaar). Na de bevrijding ging hij weer terug naar Vaals tot 1946. Was kapelaan in diverse parochies, o.a. in Simpelveld (1948-1961). Hij overleed op 22 april 1971 als pastoor te Berg&Terblijt.
Op zaterdag 26 november is er in de parochies waar hij als priester werkzaam was een H. Mis bij gelegenheid van zijn 100ste geboortedag. In de St. Pauluskerk te Vaals om 18.30 uur.

Tentoonstelling Romeinen

- De tentoonstelling *Er was eens… een Romeinse weg* (Reizen in de Romeinse tijd) is tot en met 31 maart 2012 te zien in het Thermenmuseum in Heerlen: www.thermenmuseum.nl
- De tentoonstelling *Sagalassos, City of dreams* (Droomstad komt weer tot leven) is in het Gallo-Romeins museum van Tongeren te zien tot 17 juni 2012: www.galloromeinsmuseum.be en www.sagalassos.be
- High Tech Romeinen *Kijk wat ze konden - Doe wat ze deden*: http://www.museumhetvalkhof.nl/tentoonstellingen/nu-te-zien/1054-bijzondere-objecten-gecombineerd-met-interactieve-exhibits.html

175 jaar Redemptoristen in Wittem

In de Kloosterbibliotheek van Klooster Wittem is de tentoonstelling '175 jaar Redemptoristen in Wittem' te bezichtigen. Èlke zondag van 12.30-16.30 uur. Vrije entree
In 1836 kwam de Congregatie van de Allerheiligste Verlosser (Redemptoristen) vanuit België naar het toenmalige Capucijnenklooster in Wittem. Aan de hand van fotomateriaal, schilderijen, documenten en voorwerpen wordt in de tentoonstelling een beeld gegeven van het leven, het werken en het pastoraat dat de redemptoristen in en vanuit Wittem gedaan hebben en nog doen.
Het klooster was de eerste jaren vooral een studiehuis, een opleiding voor de volksmissionarissen. Vanaf het begin van de twintigste eeuw werd het ook een landelijk bekende bedevaartsplaats voor de H. Gerardus Majella.
De laatste decennia heeft Klooster Wittem zich ontwikkeld tot een veelzijdig religieus/spiritueel centrum.
Zie: www.kloosterwittem.nl

Spreuk van de maand: "Heem is hot".

Slagzin van een inspiratiebijeenkomst voor heemkunde- en historische verenigingen op 5 november jl.

Barbara-beelden

In augustus van dit jaar begonnen de Vaalser kunstenaars Hailey Huynh en Paul Kern met hun kettingzaagproject "Houten Heiligen" in het park van Museum Vaals. Beide kunstenaars hebben de Heilige Barbara, de echte 'Limburgse' Heilige van de mijnwerkers, uit een twee meter hoge, eikenhouten boomstam laten verschijnen. Na weken in weer en wind en met groot enthousiasme ermee bezig te zijn geweest, zijn de sculpturen af en hebben zij een definitieve plek in het museumpark gekregen. Lees verder: http://www.sankttolbert.nl/publicaties/persberichten/images_en_pdf/Berbke%20terug%20in%20tweevoud.pdf

Internet

- Aken: www.aachener-geschichtsverein.de/Aktuelles/grosser-zuspruch-beim-archaeologische-bericht
- Lemiers: www.opdegrens.eu/hansh/2011/lemiers2.htm
- Lemiers: www.opdegrens.eu/hansh/2011/lemiers3.htm
- Vaals: www.geheugenvannederland.nl

Geologen Felder (Vijlen): www.sankttolbert.nl/publicaties/persberichten/images_en_pdf/Het%20tijdperk%20van%20Felder.pdf

Activiteitenagenda

Vrijdag 25 november om 19.30 uur:
Bijeenkomst van Heemkundekring Sankt Tolbert in het verenigingsgebouw aan de Bloemendalstraat 11A.
Na de gebruikelijke mededelingen en vragen zijn er twee diapresentaties:
Marith Dieker (UvM) presenteert haar afstudeerscriptie '*Duitse Nederlanders in Vaals tussen 1933-1948*'.
Peter Sparla vertelt (met foto's) over '*Lazarett Blumenthal 1940-1944*'

Zondag 27 november 16.00-19.00 uur:
Presentatie Vaalser dialectboek '*Völser Weuët en Tuuën*' (Redactie J. Kern en G. Erven) Óp Sankt Tolbert.
Zaterdag 10 december om 19.00 uur:
Familieavond van Heemkundekring Sankt Tolbert in het verenigingsgebouw Óp Sankt Tolbert.
December:
Geen bijeenkomst van Heemkundekring Sankt Tolbert

Speciale verjaardagen (70+) van Sankt Tolbert – leden

Jacques Geerards (02-12-1936)
Annie Hintzen (07-12-1934)
Frans Janssen (08-12-1924)
Maria Rompen (08-12-1938)
Elly van den Hove (12-12-1928)
Jan Behrends (14-12-1928)
Loed Offermans (22-12-1933)
Rieki Jardon (24-12-1934)
Hans Minker (25-12-1933)
Allen van harte proficiat!

Reageren
De nieuwsbrief is een maandelijkse uitgave van heemkundekring Sankt Tolbert (inhoud: Leo Junggeburt; opmaak Marcel Wolff). Wilt u meer weten over de heemkundekring Sankt Tolbert, een bijdrage leveren aan deze nieuwsbrief of heeft u een interessante mededeling, kijk dan op de website www.sankttolbert.nl of mail naar sankttolbert@gmail.com. De nieuwsbrieven staan ook in pdf-formaat op de website. Deze kunt u downloaden. Tevens kunt u op de site aangeven als u de nieuwsbrief niet meer wilt ontvangen.